

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemane za celo leto 3 gld. 50 kr., za pol leta 1 gld. 75 kr. in za četrt leta 90 kr., — po pošti prejemane pa za celo leto 4 gld., za pol leta 2 gld. in za četrt leta 1 gld. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 40 kr. Naročnino prejema upravništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (instate) vzprejmlje upravništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 8 kr., za dvakrat 12 kr., za trikrat 15 kr. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

V Ljubljani 18. avgusta 1899.

Politiški oddelek.

Še vedno v temi.

Ne da se tajiti, da so gotovim političnim krogom sedanje razmere v naši državni polovici močno po volji. To so tisti krogi, kateri prisegajo na vsakovrstne avtoritete in katerim ni nobena stvar tako zoprna, kakor naš, na sebi gotovo jako klavrní konstitucionalizem. Ti krogi so vladne eneržije jako veseli ter menijo, da je ta eneržija dokaz oživljene državne avtoritete in znak odločne volje, to avtorito utrditi in podpreti tako, da izgubi parlament ves svoj pomen.

Mi nismo tega mnenja in slovenski narod je sploh zadnji, ki si more želeči, da bi se ukoreninil absolutizem, saj vidi na Primorskem pa tudi v Celju, da od vladajočega absolutizma nima ničesar pričakovati, da je sedanja absolutistična vlada njegovim jako skromnim zahtevam prav tako malo naklonjena, kakor so bile prejšnje vlade.

Redu in miru je v Avstriji pričakovati samo, če krene vlada na pot pravega in resničnega konstitucionalizma in če vstvari tak položaj, da je možno računati na zopetno funkcioniranje parlamenta.

Vlada hoče že v kratkem sklicati državni zbor, ne morda, ker želi vladati s parlamentom, ampak iz potrebe, ker si drugače ne more pomagati. Sklicati mora državni zbor ne samo, ker je potrebno voliti delegacijo, ampak tudi iz finančnih momentov. Za letošnje leto bo vlada vsled zvišanja davka na sladkor še izhajala, ali za prihodnje leto je emisija rent za pokritje investicij neizogibna in ta se s § 14. vender ne da izvršiti. Skrbeti bo torej, a zasedanje parlamenta ne bo le kratka epizoda, nego da postane parlament zmožen za delo. Pogoj temu je seveda, da nemške stranke opuste obstrukcijo, ali vlada ima dolžnost, da to opustitev prouzroči, ali pa namesto sedanjega parlamenta postavi nekaj novega.

Če pride vlada na jesen pred parlament samo s tistimi cesarskimi naredbami, katere je izdala s pomočjo § 14., potem je opozicija bržčas ne sprejme drugače, kakor jo je sprejela meseca februarja letošnjega leta in uspeh zasedanja bi bil negativen.

Tako torej ne pojde. Treba je, da se vstvari nov položaj, da postane obstrukcija brezpredmetna, a to se more zgoditi samo na ta način, da se dožene jezikovno vprašanje v smislu pravice in z ozirom na želje vseh prizadetih strank.

Meseca aprila lanskega leta je ministrski predsednik grof Thun izjavil v parlamentu, da smatra rešitev jezikovnega vprašanja za „vogelni kamen političnega razvoja“ Avstrije, ter je pristavil, da rešitev tega vprašanja ne spada v delokrog eksekutive, ampak v delokrog legislative. Ravnal se pa ni po tem spoznanju, dasi je že pred razglasitvijo prepotentnega nemškega binkoštnega programa v „Wiener Abendpost“ razglasil, da so mu bistvene zahteve nemških, kakor slovanskih strank znane, in da je našel tisto srednjo pot, po kateri se da doseči mir.

Za rešitev jezikovnega oziroma narodnostnega vprašanja sta mogoči dve modaliteti. Prva je ta, da se doseže porazumljenje mej Nemci in Slovani. Razmere so take, da se tem potom ne doseže nikdar, zlasti ker so nemške stranke v svojem binkoštnem programu oglasile tako pretirane, tako smešno obsežne zahteve, da bi njih izpolnitev morala prouzročiti takoj revolucijo. Nemci so povrh še izjavili, da so njihove, v binkoštnem programu formulirane zahteve minimum tega, kar zahtevajo, tako da je sploh vsako pogajanje z njimi popolnoma izključeno.

Preostaja torej samo še druga modalitete, to je direktna inicijativa vlade. Samo tem potom je upati, da se omogoči v sedanjem parlamentu red in mir, da se omogoči konstitucionalno vladanje s sedanjim državnim zborom, na podlagi sedanje ustave. Grof Thun je priznal, da je rešitev jezikovnega vprašanja vogalni kamen notranjega političnega razvoja Cislitvanske. Naj se ravna po

tem spoznanju, naj postavi ta vogalni kamen tako, da bo zanesljiva zaslomba nadaljnemu političnemu razvoju Avstrije.

Če je poznal srednjo pot tedaj, ko je to razglasila „Wiener Abendpost“, če je že takrat vedel za „eine Art Resultante des Kräfte-Parallelogramms“ ki „ungefähr das beiden Seiten Wünschenswerthe und Annehmbare bezeichnen“ morda biti sedaj v tem oziru še bolj na jasnem, ko je nemška obstrukcija proglasila svoj binkoštni program in ko se je o njem posvetoval izvrševalni odbor desnice.

Ako je grof Thun tisti državnik, za katerega ga proglašajo, potem mora danes vedeti, da je mogoče računati na uspešno akcijo v jezikovnem vprašanju samo tedaj, če ustvari minoritetni zakon, okvir, čegar nadaljnjo izpolnitev je prepustiti deželnim zborom.

Nemci so svoj program sami sestavili po deželah, in s tem priznali, da se jezikovno vprašanje ne da urediti za celo državo po enem kopitu, da se mora deželni zborom prepustiti neki upliv. Nasproti pa so, kakor se je pokazalo pri prej omenjeni seji izvrševalnega odbora desnice, tudi Čehi zapustili deloma poprejšnje svoje stališče in priznali, da ima državni zbor pravico, vstvariti temelje uredbi jezikovnega vprašanja, dočim so poprej to vedno negirali in vso kompetenco v tej zadevi reklamirali za deželne zbore.

Na tej podlagi lahko vlada poskusi, vstvariti normalne razmere v državnem zboru, na ta način, da vstvari minoretetni narodnostni zakon na podstavi § 14. splošen zakonski okvir, veljaven za celo državno polovico katerega okvira popolnitev prepusti dež. zboru. Vsi trezni politiki jo bodo pri tem poskusu, odstraniti najprejnejše vseh prepornih vprašanj in zagotoviti narodnostnim manjšinam vse za eksistenco in za kulturni ter gospodarski in politični razvoj potrebne pogoje, radi podpirali, tudi nekateri tistih, ki sedaj stoje v taboru nemške obstrukcije.

Ako pa se tudi tem potom ne doseže zaželjena sprava, ako se tudi tem potom ne izposlujejo mirna in stvarna posvetovanja drž. zbora, potem ne preostane druga pot, kakor da vzame vlada v roko sekiro, in da poseka itak že jako trhljene stebre sedanje ustave, da premeni sedanjo ustavo ter jo nadomesti z novo in primernejšo. A časa ni več dosti zamuditi, zakaj sedanja kriza je državni sestav že tako razjedla, da pride monarhija lahko v veliko nevarnost, ako se ne postavi na zdravo podlago.

Slovenci in vlada.

Mej Slovenci je zavladata velika nezadovoljnost. Povod temu je skupni položaj slovenskega življa zlasti zunaj Kranjske. Ta že mnogokrat opisani položaj je takšen, da mora sam od sebe sprožiti vprašanje: Kaj ima slovenski narod od desnice, h kateri pripadajo kot važen faktor tudi slovenski poslanci, in kaj ima ta narod

od vlade, ki jo ti slovenski poslanci z največjo, uprav brezprimerno požrtvovalnostjo podpirajo.

To vprašanje je prišlo na dnevni red takorekoč čez glave slovenskih državnih poslancev in očitno je, da proti njihovi volji. Dočim se drže slovenski poslanci vseh strank v največji rezervi, dočim ne stopi nobeden izmed njih pred volilce in jim ne pojasni njihovih nazorov in njihovih namenov, njihovega razmerja k desnici in k vladi, so malone vsi slovenski časopisi pa tudi drugi prenapolnjeni s premišljevanji o položaju in o razmerju mej slovensko delegacijo na jedni strani ter mej desnico in vlado na drugi strani.

To se nam zdi važen moment. Dejstva so se izkazala močnejša nego je pasivnost in molčečnost slovenskih poslancev. Žalostni položaj slovenskega naroda se posebno na Primorskem je provzročil, da se je začelo javno mnenje baviti z vprašanjem o postopanju slovenskih poslancev ne da bi te poslance, imetelje mandatov, vprašalo.

Po našem mnenju je to tako pomembna okolnost, da bi morala napotiti slovenske poslance, da nemudoma stopijo pred volilce in jim pojasnijo vse zadevne razmere. Volilci sicer ne morejo dati poslancem direktiv, jim ne morejo narekovači njihovega postopanja, ali istina je tudi, da je samo tisti poslanec narodov zastopnik, ki ima pri volilcih zaslombo, čigar načela in čigar taktiko volilci odobravajo.

Sedaj pa se kaže da volilci ne odobravajo več taktike svojih poslancev. Ko bi to odobravali, ne bi se tako hitro in močno širilo umenje, da od desnice in od vlade nimajo Slovenci in Hrvati ničesar več pričakovati da bi bilo najbolje, pretrgati sedanje zveze in nastopiti politiko svobodne roke.

Stvar je sprožila tržaška „Edinost“. Moč njenih argumentov je prepričala široke kroge in tega bi poslanci ne smeli prezirati, zlasti ne, ker je neutajivo dejstvo, da se desnica čisto nič ne briga za Slovence in Hrvate, vlada pa povsod podpira nemško in laško hegemonijo ter zatira slovenstvo.

Prosimo torej poslance, naj pojasne položaj, da bo narod vedel, pri čem da je.

Politični pregled.

Važna posvetovanja. — Zadnje dni so bili minister zunanjih del grof Goluchowski in ministrska predsednika grof Thun in Széll pri cesarju v Ischlu. Obče se sodi, da so se k posvetovanja nanašala na slučaj, da bo nemška opozicija poskušala preprečiti izvolitev delegacije, kateri poskus se je gotovo posreči, če se ga le resno loti. O tem, kaj se zgodi, če se prepreči izvolitev delegacije, se čujejo najrazličnejše verzije in nasveti, kar pode drug drugega. Toda vse te verzije imajo na sebi madež neverjetnosti, nasveti pa so s sedanjo ustavo neizpeljivi. Najprej je še misliti, da privoli Ogrska v to, da se za Transilvansko določi prispevek k skupnim potrebščinam potom delegacije, v Cisilvanski pa, da se to zgodi s pomočjo vsegamogočnega § 14.